

rodno godbo. Precej je vedil, da so morali Horvatje v Reko priti in veselje ga je tako prevzelo, da je skočil iz postelje in svojim bratom nasproti hitel, da jih pozdravi; in od tistega hipa mu je celó bolezen prešla. Le ena reč mi se pri teh ljudeh nerodna zdi, dasiravno je niso sami krivi. Imena so jim nad prodajavnicami tako čudno popačeno napisane, da bi se človek na nje jezil, če bi ne vedil, da je ta pisarija na Kranjskem v kranjskih kerstnih bukvah, v šolah in pisarnicah domá. Vsakod se bere po Horvaškem kakor v Ljubljani: Glantschuigg, Kooss, Jerouschegg, Jellen itd. Včasih je v teh napakah še druga smešnica. V Oseku živi Gorenec, mal kupec, ki mu se Jerreb pravi, kar pa se po gorenski Jerref izgovarja, toda gospodu, ki mu je to ime pokvaril, ni bil dovelj en sam f, pripisal mu je še enega, in brati je zdaj nad štacuno: „Joseph Jähreff“, — le po naključju sem zvedil, da je ta „Jähreff“ moj rojak. V Reki pa živita dva brata, ki se za „Zajca“ pišeta, nju klasični napis pa je: „Frateli Saitza“; tedaj trije jeziki ob enem: zraven laškega „frateli“ je slovensko ime s slovenskim dualom in z nemškim lišpom *ai* in nemško čerko *tz*. Te reči so sicer povsod abotne, posebno pa se človeku rogovilaste zde, če jih v tujem kraju in med drugim narodom zapazi.

Kar pa se tiče pridnosti, se daje tem našim ljudem povsod enoglasna hvala; prišli so med Horvate večidel revni, nekteri v službo, drugi pa s kakim prihranjenim tolarčkom, da si precej na svoje roke kaj začno. Delaje noč in dan in ogibaje se nepotrebnega lišpa in dragih veselje so sčasoma si opomogli, in si kupili hiše in obilno vsakoverstnega blaga, da jim bodo tudi otroci kupci ali obertniki, vsakako pa sami svoji, kar starši od konca niso bili, pa so vendar nazadnje z marljivostjo dosegli, občutivši grenkost tuje službe in tujega gospodovanja. Se vé da ne steče vsakemu tako dobro; marsikterega Kranjca zakoplje na Horvaškem prehudo pijančevanje, sploh pa se vendar reči sme, da so naši obertniki in kupci verli možje, ki si znajo lepe krajcarje zaslužiti, pa si ob enem tudi poštenje ohraniti. Bil sem lansko jesen v Samoboru, pa sem tožil tamošnjemu učitelju Heroviću, da sem povsod še na kakega rojaka se nameril, le v Samoboru nikogar ne poznam in vendar bi rad nekoliko dni ondi ostal, ker ga saj za me na Horvaškem ni lepšega kraja ne priljudnišega mesta kakor je Samobor. Častitljivi starec mi reče na to, da naj grem z njim, pa mi bo že kaj o Kranjcih povedal. Res greva in približevaje se „staremu tergu“, malo postojiva, ker je učitelj marsikaj pripovedovati začel. Ni še sto let, mi pravi, ko je bil Samobor napol manji; stari terg je stal tod le v tej soteski in je bil nekdanj terdnjava. Imel je toraj vrata, da se je zapiral in pa zatvornico, da se je mogla zoper sovražnike voda izpustiti. Hiše v njem so bile zgolj nizke, lesene in s slamo krite; v ničemur se ni od drugih vasi razlikoval, le uni grad tam na hribu ga je nekako lišpal.

Pred sto leti po priliki pa so jeli Kranjci sem zahajati, in so začeli novi Samobor zidati; todle na ravnem, prvo hišo je postavil neki Primec, poleg njegove so zidali drugi Kranjci in po njihovem izgledu tudi domači vseskoz zidane, lepe hiše, kakor vidite, in tako se je sčasoma tudi stari terg spremenil, da je zdaj saj nekoliko mestu podoben. Kranjcov pa živi še zdaj dosti tukaj, večidel so vsi premožni, — tu imate precej enega. To rekši mi pokaže zdravnika Tičarja, rojenega Gorenca, ki je ravno memo šel. Kmali se soznaniiva s tem rojakom, pa me pelje v svojo čedno hišo. Pridši v Samobor ni imel groša, zdaj pa se more že med premožniše šteti. Soznaniil me je potem še z drugimi Kranjci, vsi so mi rekli, da jim gré dobro, bolje kakor domá; en dan smo imeli pri enem, drugi dan pri drugem večerno veselico in marsikaka slovenska narodna pesem se je zapela. O čem pa sem se posebno radoval, je bilo to, da so gospodične slovenskega rodú med sabo le po horvaški se menile, ne pa v kakem tujem jeziku, kakor se celó hor-

vaške gospodične le preveč spakujejo. Morebiti pa, da ni sploh tako; toda v Samoboru sem našel to povsod pri slovenskih deklicah. — Toliko o sedijoči gospodi.

Vse drugač pa mi je govoriti o tisti, ktero je kaka služba na Horvaško pripeljala; za njo se mora, ako resnico govoriš, sploh reči, da jo ljudje nič kaj ne čislajo; sém ter tje jo celó hudo sovražijo. Vzroka sta dva. Pervi, da so bili Horvatje popred samostojnosti navajeni; imeli so zgolj svoje vradnike, le najvišji poglavarji in nekaj tudi učitelji so mogli tujci biti, če ni bilo domá pripravnih ljudi zato, sicer so pa v čisto narodnih službah le narodne ljudi terpeli. Te autonomije zdaj več ni, kakor je sploh v nobeni kronovini ni, in ne dá se tajiti, da se ljudstvu še zdaj močno po nji toži in ravno zato gleda nekako srepo vse tuje vradnike in tedaj tudi — Kranjce. Potem pa je premisliti, da se nekteri naši ljudje tako obnašajo, da jih res nihče rad imeti ne more; in kar eni delajo, se potem tudi drugim pripisuje, ki so čisto nedolžni. Tako na priliko nekteri, svoje nemščine navajeni, mislijo, da brez nje ni izveličanja, na Horvaškem pa je narodna zavest bolj živa kakor pri nas; saj izobraženih Horvatov nobeden brez nje ni, in se vé da jim hudo dé viditi, kako se domači jezik spodkopuje zoper naravo in potrebo in celó zoper očitne postave. Žal mi je povedati, pa je gola resnica, da so nekteri naši ljudje krivi, da je sém ter tje v pisarnicah narodni jezik izginil, kjer po postavi veljavo ima in da se celó prostim ljudem, kakor pri nas, nemške pisma pošiljajo. Tako je tudi res, da niso nekteri naši možje dajali narodnemu jeziku v šolah, kar mu je po pravici in po postavi šlo; res je, da so nekteri naši ljudje (toda ne skoraj vsi, kakor nekteri Horvatje govore) narodnost za burko imeli in celó menili, se vladi prikupiti, če jo teptajo in vsakod spodrivajo.

Vse to je kakor pravim, žalostna resnica in (naj bi nihče ušes tej resnici ne zamaševal!) nesreča za narod in za vlado, pa tudi za take ljudi same, ker jim nihče ne zaupa. Tudi bi bilo našim vradnikom premisliti, da niso domá, ampak med ljudstvom, ki je v vseh rečeh manj omikano od našega, ktero bi sčasoma jim hvalo vedilo, ako bi s svojimi vednostmi in s svojimi zmožnostmi ga izobraževali, sicer pa ž njim, kar je moč, poterpljenje imeli. Pa tudi zoper to nekteri grešé; poznam našega človeka, davkarja, ki je kmetu zavolj neplačanih davšin dal vse prodati, celó posteljo in poročni perstan! Kdo bi dvomil, da so take reči vladi na največjo škodo in tedaj, da se zoper njeno voljo godé? Toda taki zoperniki narodni so le poredkoma najti, in zato mislim, da je poglavitni vzrok, da te naše gospóde ljudje ne ljubijo, poprejšna autonomija. Da pa te več ni, pa nismo krivi ne mi in tudi vlada ne; sicer bi v državi prevelika neenakost bila, ki bi se z njeno edinostjo ne ujemala.

Pa še tudi to gospodo bom na dvoje razdelil, v staro in v mlado, in vsako bom posebej popisal. Ta delitev je popolnoma po naravi, ker je razloček tako velik skoraj kakor med nočjo in med dnevom. (Dal. sl.)

Kratkočasno berilo.

Posvetni blagri.

1. Blagor jim, kateri ničesar nimajo, ker nikdar ne bodo okradeni.
2. Blagor nevednim, ker nikdar ne bodo nadleževani z nepotrebim vprašanjem.
3. Blagor jim, kateri nikomur ne verjamejo, ker ne bodo nikdar ogoljufani.
4. Blagor jim, kateri se ne tožujejo in ne pravdajo, ker jim ni treba mazati.
5. Blagor čmernim, ker vsak se jim rad umakne.
6. Blagor jim, kateri imajo malo jesti, ker ne bo jih želodec bolel.

7. Blagor jim, kateri niso ničesa dolžni, ker ni treba se ugibati posojevavcem.

8. Blagor zdravim, ker njim ni treba piti grenkih pa dragih pijač.

9. Blagor neoženjenim, ker ni treba se bati, da bi jih ušesa bolele.

10. Blagor starim, ker ne bo treba se jim več dolgo po svetu ukvarjati.

Jezikoslovne posebnosti.

S klobuki mi le glave pokrivamo, Nemci pokrivajo z njimi tudi perste, ker pravijo — *Fingerhut*.

Nemci tudi cukar (sladkor) na klobuke merijo, ker pravijo — *Zuckerhut*.

Čevlje nosimo mi le na nogah, Nemci jih nosijo tudi na rokah, ker pravijo — *Handschuh*.

Tudi po klancih voznim kolesam čevlje podkladajo, ker pravijo — *Radschuh*.

Nemci so menda kdaj imeli ženske vedno zaperte kakor Turki, ker še zdaj Nemci imenujejo žensko — *Frauenzimmer*.

Nektere ribe so pri Nemcih leséne, ker jim pravijo — *Stockfisch*.

Navadno se ljudje na svet rodijo, pri Nemcih se kujejo, ker pravijo — *Menschenschlag*.

Hlače se narejajo iz sukna ali pa iz druge robe; Nemci jih imajo tudi iz vode, ker pravijo — *Wasserhose*.

Narmanj se ujema z resnico v nemškem jeziku oštir, pravijo mu — *Schenkwirth*.

Nobenemu nič zastoj ne dá, pa pravijo, da vino „šenkuje“ — *Wein schenken*.

Nemci so začeli narejati ženskim oblačila iz obročev, ker pravijo — *Reifrock*.

Nemci pridevajo otrokom, katerim starši pomejjo, še ene usta, to je — *Vormund*.

Pri vseh ljudstvih otroke redijo in učijo, pri Nemcih jih ulečejo; ker pravijo — *Kinder erziehen*.

Pri Nemcih imajo vsi hribje noge, ker pravijo — *Am Fusse des Berges*.

Med Nemci prijatli ne stojijo na dveh nogah, ampak le na eni, pravijo — *Er steht mit ihm auf einem freundschaftlichen Fusse*.

Nemci imenujejo najimenitniše opravila, igrače, ker pravijo od takega, ki ima veliko oblast v rokah — *Er hat einen grossen Spielraum*.

Visoke mogočne osebe so bile menda nekđaj tako rahle, da se je skoz nje vidilo, zato so jim rekli — *Durchlaucht*.

Nemški grofje so bili rojeni le na visokih hribih, zato se jim pravi — *Hochgeboren*.

Kdaj je nek pri Nemcih postal pes znamenje revšine, ker pravijo — *Er ist auf den Hund gekommen*.

Kadar Nemeč kaj neumnega naredi, pravijo, da kozla vstrelil — *Hat einen Bock geschossen*.

Čudno je, da pri Nemcih nevesta prinese v hišo strup, ker pravijo — *Mitgift*.

Nemci ljudi lepe obnaše zaperajo, ker od takih pravijo — *Eingezogen*.

Malopridne pa izpušajo, ker jim pravijo — *Ausgelassen*.

Kadar Nemci odbornike volijo, menda vselej strelajo, pravijo jim — *Ausschuss*.

Kadar dnarje dajo komu, preden jih zasluži, menda tudi strelajo — *Vorschuss*.

En malo prismuknjen Nemeč menda zmiraj strela, ker mu pravijo — *Schuss*.

Nemci tudi dim v sode spravljajo, ker pravijo — *Rauchfass*.

Tudi tinto Nemci v sodih hranujejo — *Tintenfass*.

Čudno je, da Nemci tako radi tolčejo, ker veliko opravil le s tolčenjem znamenjujejo, kakor: vorschlagen, nachschlagen, durchschlagen, aufschlagen, ausschlagen, überschlagen, anschlagen, entschlagen, beschlagen, zuschlagen. Pa še veliko družih. Višnjagorski.

Dopisi.

Iz Zagreba 1. aprila. V. G. — Beseda (koncert) v korist tukajšni učiteljski knjižnici 23. dan p. m., ki jo je „Novicam“ oznanil njih navadni dopisnik, se je izverstno obnesla na vsako stran. Kakor čujemo, bomo imeli v kratkem v tukajšnjem gledišu horvaško igro za siromaške Dalmatince; igrali bojo horvatski plemenitniki. Naj Vam še oznamim, kako Horvatje spoštujejo svoje za domovino neutrudljive pisatelje. Podružnica sv. Ivanika je vredniku „Gospodarskega lista“ g. Bogoslavu Šulek-u poslala zlato pero s slavivnim pismom, v katerem se mu iskreno zahvaljuje za njegovo delavnost na horvaškem literarnem polju, posebno pa za marljivo vredovanje „Gospodarskega lista“. Omenjeno pero je mojstersko delo. Visi na dvostruki zlati verižici; v sredini se nahaja s krono horvaško-slavonski gerb tudi iz čistega zlata narejen, in na srebernem deržalu je napisano v horvaškem jeziku posvečenje. Podružnica, ki je to storila, je lepo poslavlila zasluženega vrednika kmetijskega časnika, pa tudi sama sebe je počastila, kazaje, da vé ceniti vredne svoje možake. Slava!

Iz Reke. Vem, da se tudi v Ljubljani zdaj marsikaj sliši iz Horvaškega, pa se je tudi res, od kar sem Vam zadnjikrat pisal, marsikaj novega prigodilo. Narod se je iz dolge nečimernosti zopet zdramil. To novo življenje nekteri res pisano gledajo in sém ter tje gerdo domorodce natolcovajo. Te gospode bi le prosil, spomniti se besed svetega pisma: „Po njihovem sadu jih boste spoznali“. Nobeno oko pa do zdaj še ni moglo spaziti ne zernica koristi, ki bi jo bila prinesla delavnost teh zabavljacev bodi si vladi, bodi si narodu. Da pa so domorodci mnogo, mnogo obema koristili, nam spričuje zgodovina. Vse, kar se nasprotno njim govori, pa so prazne marne, ali pa hudobija. Naj omenim tedaj ob kratkem, kako so zadnje mesce Horvatje napredovali. Poglavitna, vesela novica je, da je notranje sovražstvo na vse strani zginilo. V Pripomorji ni več nikakorsne laške stranke; prejni laškutarji so poprijaznili se z domačimi in jim razodevajo spoštovanje, kakor jim gré. Tako se je popolnoma zedinilo z narodsko stranko tudi horvaško plemstvo, ki je bilo pred večidel madjaronsko; pri veselih gostijah je delala se bratovščina in zdajci začno imenitni plemenitaši podpirati domačo literaturo, domači napredek. Ravno zdaj se snuje tudi društvo sv. Cirila, slovanskega aposteljna; pristopiti mu bodo zamogli brez razločka katoličani in staroverci, ker svetnika oboji enako časté za največjega dobrotnika. In tako gine od dné do dné tudi sovražstvo zavolj vere. Pa tudi med Horvati in Madjari ni nobene jeze več; kjer koli se snidejo, se prijazno pozdravljajo in pomenkovajo, vse je odpuščeno in pozabljeno. Nekterim ljudem, ki se štulijo za Bog vé kake „patriote“, se zdí ta prijaznost med narodi tern v peti in silno nevarna. Hotli bi, da so si vse avstrijsanske ljudstva eno proti drugemu kakor psi in mačke. Takim ljudém nikoli ne vstrežeš. Ako so narodi si navskriž, kričé v eno mer: „ewiger Nationalitätenhader;“ ako so prijazni, sem jim podtikajo „Hintergedanken“. Sam Bog vstrezi takim. Taka politika je pa grozno piškava, zato, ker je hudobna. Gorjé državam, ki skušajo stati na temelji takošne sirove nemoralnosti. Jez pravim, da mora biti, kakor povsod drugej, alfa in omega vsake politike sprava in ljubezen. In zato je gotovo le veselo znamenje, da je med Horvati notranji prepír potihnil. Žal pa bi nam bilo, ako bi obetane politične novine ne prišle na dan. Kako nek hoče narod brez njih svoje potrebe in svoje želje vladi razodevati? — Pisal sem Vam, da je dobil horvaški pisatelj Kurelac *) povabilo, priti na rusko vseučilišče v Harkov. Toda blagi mož tega ni sprejel; pretežko ga stane,

*) Ne zdi se nam treba popravljati tiskarne pomote, po kateri se je unidan pisalo Kurelec namesto Kurelac, ker učenega domoljuba ime je vsakemu omikanemu Slovincu tako dobro znano, da vsak sam popravi tiskarni pogrešek. Vred.